

ШҲТ САММИТИ ОЛДИДАН

Тарих саҳнидаги эврилиш: САМАРҚАНДДА ЎЗГАРАЁТГАН ДУНЁ УЧУН ЯНАДА КЕНГ ҲАМКОРЛИК РУҲИ ПАЙДО БЎЛМОҚДА

Келгуси хафтада қадим ва навқирон Самарқандда Шанхай ҳамкорлик ташкилоти Давлат раҳбарлари кенгашининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди. Шу муносабат билан ШҲТнинг бугунги фаолияти ва халқаро миқёсдаги нуфузи хакида бъози маълумотларни ҳавола этамиш.

ШҲТ (кузатувчи ва муноқот бўйича ҳамкорлар билан) маконида 3 миллиарддан ортиқ киши истиқомат қиласиди. Бу ер юзи аҳолисининг кариб 50 фоизини ташкил этади.

Ўзбекистон ШҲТнинг таъсиси давлатларидан бирни бўлиб, унинг ривожланишида салмоқли хисса кўши. Ҳусусан, расмий Тошкент нафакат ташкилотнинг норматив-хуқуқий ва институционал базасини мустаҳкамлашга, балки аъзо давлатлар ўртасида турли соҳаларда ҳамкорликни кенгайтиришга ҳам эътибор қарматмокда.

2017 йилдан бошлап Президент Шавкат Мирзиёев раҳбарлигига Ўзбекистон ШҲТ маконида ўзининг янги фаол таъсилини яқол намоён кила бошлиди. Ташкилотга аъзо давлатлар билан амалий ҳамкорликни кенгайтириш бўйича бир қатор дол зарб ташаббуслар илгари сурилди.

Жумладан, 2017–2021 йилларда ўтган саммитларда Узбекистон Президенти Марказий Осиё ва бутун ШҲТ маконининг транспорт-логистика салоҳиятини янада кенгайтириш, туризм соҳасидаги ҳамкорликни ривожлантириш, инновацион тараққиёт, ёш авлондии кўллаб-куватлаш, минтақавий ҳавфислини таъминлашдаги ҳамкорликни янада мустаҳкамлаш каби ўйналишларда жами 50 дан ортиқ таклиф ва ташаббусларни илгари сурди.

[Давоми 3-бетда](#)

Орадан йиллар, асрлар ўтди. Лекин миллий давлатчилигини, ўзлигимиз ва инсоний ҳақ-хуқуқларимизни тиклаб берган, барча ютуқ ва мэрраларимизнинг замери бўлган Мустақиллик куни биз учун, келгуси авлодларимиз учун доимо энг улуг, энг азиз байрам бўлиб қолади.

Шавкат МИРЗИЁЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти

ТАРАҚҚИЁТ СТРАТЕГИЯСИ

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТЧИЛИГИ: БУГУН ВА ИСТИҚБОЛ

Мамлакатимизда демократик Янги Ўзбекистон давлатчилигини янада чукур равнак топтириш ва мустаҳкамлаш учун, Президентимиз таъбири билан айтганда, "... ўтиш даври – кураш даври. Яъни ҳаётимизни ўзгартириш, дунё бозорида ўрнимизни топиш учун курашишимиз, манфаат берадиган ишни қилишимиз керак". Бугун бозор муносабатларига асосланган демократик, хуқуқий, фуқаролиги жамияти, бошқача айтганда, озод ва обод Ватан, эркин ва фаровон ҳаёт барпо қилиш ўйлidan кетаётган мамлакатимиз янги тарихи зарҳал ҳарфларда битилмоқда.

[Давоми 4-бетда](#)

ЯНГИЧА ЁНДАШУВЛАР

УНУМДОР ТУПРОҚ – СИФАТЛИ МАҲСУЛОТ

Ертириклик манба. Тупроқнинг устки қатламида доимо ҳаёт қайнайди, унда ўсимликлар олами, ҳайвонот ва инсоният дунёси яшайди. Ернинг ҳамиша унумдор бўлиши одамзоднинг фаровон ҳаётини таъминлаиди. Бирор кейинги йилларда тупроқлар табиии ва сунъий омиллар таъсирида деградацияга таътиғани сир эмас. Бу дунё мамлакатлари олдига энг долзарб масалалардан бири бўлган озиқ-овқат ҳавфислигини таъминлаш, бунинг учун тупроқлар сифати ва унумдорлигини ошириш вазифасини қўймоқда.

[Давоми 2-бетда](#)

ПРЕЗИДЕНТ ТАШАББУСЛАРИ – АМАЛДА

АСРИЙ ОРЗУЛАР УШАЛМОҚДА

Дарё номи бежиз Тўпаланг дейилмаган. Баъзилар уни бебош ва саркаш дарё ҳам деб атайди. Чунки баланд тоглардан бошланшиб, тор даралардан катта тезлик ва шиддат билан оқади.

Үтган асрнинг саксонинчи йиллари ўртасигача айни баҳор ойларидан Тўпалангнинг суви тошиб, ҳалқ

дарё суви оқими сониясига 11,5 куб метрни ташкил этса, июнь ойида, яъни дарё тошган даврда 144 куб метрга етади.

Хўжалигига катта зарар етказарди. Дарё суви шаштини пасайтириш, ёки майдонлари, йўллар ва кўпикларга зиён етказишининг олдини олиш мақсадида ташкилотлар, корхоналар, хўжаликлар техника ва одамларни сафарбар қилиб, тўғонлар барпо этишарди.

Ниҳоят, 1982 йили дарё сувини бир жойда жамшаш мақсадида Тўпаланг сув омбори қурилишига киришилди. Сигими 500 миллион куб метрни сув омборидаги обиҳаётдан шу пайттага иккى мақсадда — айни ёз ойлари Ҳазорбог ва Оққалчигай каналларига сув очиб, воҳонинг 100 минг гектардан зиёд экинзорларини сугориш ҳамда Зарчоб-1, Зарчоб-2 ГЭСларидаги энергия ишлаб чиқариш учун фойдаланиб келинаётганди.

Президентимиз 2021 йилнинг 1-2 июнь кунлари Сурхондара ташрифи чигида ичимлик сув муаммосини Тўпаланг сув омбори манбалари хисобига бартараф этиш бўйича топшириб берди.

[Давоми 2-бетда](#)

РАҶСАНЪАТИ

Сиғдағёнинг сехрли “сабат”лари

Ўзбек тупроғида қадим замонлардан ривожланиб келган мусиқа, баҳшичилик, айниса, фольклор рақслари теран моҳияти, соғ ҳалқона ижро услублари билан томошабинни ҳайратга солади. Айниса, болалар фольклор рақслари эстетик завқ бериш бараборида ҳудди алла, эртак ва достонлар каби ёш авлондии ҳаётга тўғтига муносабатда бўлишга, табиатни севиш ва ардоқлашга, юрт тарихини ўрганиш ва қадрлашга ўргатади. Айни пайтада уларнинг дунёқарашини шакллантиришга хизмат қилиши билан алоҳида аҳамиятга эга.

[Давоми 6-бетда](#)

ПРЕЗИДЕНТ ТАШАББУСЛАРИ – АМАЛДА

АСРИЙ ОРЗУЛАР УШАЛМОКДА

Бошланиши 1-бетда

Шундан сўнг дастлаб обьектнинг техник-иқтисодий ҳисоблари, лойиха-кидирув ишлари олиб борилди. Ўзбекистон сув хужалиги вазирлиги хузуридаги Ирригация ва сув маъмалолари имилий-тадқиқотини институти олимлари Тўпаланг сув омборидаги сув ҳолатини ва таркибини ўрганиши жараёнида экологик тоза, ичишга яроқли ҳамда таркибий жиҳатдан инсон организмис учун фойдали минералларга бой ҳамда каттиқлик даражаси 4 фоиздан ошмайди, деган хуносага келиши.

Ўтган йил августда курилиши бошланган лойихани боскимча-боскич якунлаш кўзда тутилган. Унга кўра, Тўпаланг сув омборидаги сув вилоятнинг Сариосиё, Узун, Денов, Олтинсой, Шўрчи, Кумкўргон, Жаркўргон, Термиз, Бандиҳон, Қизириқ, Ангор туманлари ва Термиз шахрига курувлар орқали етиб боради ҳамда минералларга бой обиҳаётдан 1,7 миллион ахоли баҳраманд бўлади.

Республика "Гидропроект" акционерлик жамияти томонидан тайёрланган лойиханинг

ЯНГИЧА ЁНДАШУВЛАР

Бахтиёр АТОЕВ,
Тупроқшунослик ва
агрокимёвий тадқиқотлар
институти бўлим мудири,
қишлоқ хўжалиги фанлари
доктори

Бошланиши 1-бетда

Шу боис, хозир дунё давлатлари асосий эътиборини тупроқда органикани кўпайтириш ва органик маҳсулот етиширишга қаратган. Органика кам бўлган тупроқларда ўсимлик янги ривожлана олмайди, хосилдорлик хам пасабиб кетади. Озиқ-овкат ва қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини доимий ишлаб чиқариш учун еса тупроқлар соғ ва озукага бой бўлиши керак. Агротехнологиялар қанчалик ривожланган бўлмасин, агар ер унумдор бўлмаса, кўзланган ҳосилни олиши мушкул. Афсуски, бугунги кунда кўплаб мамлакатларда ер деградацияси долзарб муаммолардан бирни саналади.

Ер сифатининг ёмонлашиши жараёни, хосилдорлигининг пасайши ерлар деградацияси, дейилади. Бошқача айтганда, деградация ўзбекистондаги камайтади. Бунинг натижасида ер таркибининг бузилиши, шўрланиси кузатилиши.

Органик дехқончилик: экин экишдан то ҳосил олингунга қадар

Кўп йиллик тадқиқотлар мамлакатимизда тупроқнинг хайдалма қатламида озука элементлари нисбатан камайтади. Бу тупроқ эрозияси ва деградациясининг олдини олишига қаратиган органик дехқончилик ривожлантиши заруратини янада оширади. Янги тупроқнинг асосий озука элементларини кўпайтириша хайдалма қатламга компостлар кўплаш, алмашлаб экиш тизими, сурош режими, экин тури ва бошқа агротехник тадбирларни тўғри бориш кўзда тутилади.

Органик дехқончиликнинг асоси тупроқ сифатини яхшилаб, ер унумдорлигини ошириши қаратигани холда, экологик тоза, серхосил маҳсулотлар етишириш имконини беради. Дунё бозорини экологик тоза озиқ-овкат билан таъминлашга қаратиган чора-тадбирлар кун сайнин фоаллаштиришга даворда бу никоятда мухим жиҳат. Қолаверса, замонавий, им-фан ва инновацияларга асосланган қишлоқ хўжалигини органик дехқончилик сиз тасаввур этиш қийин. Шу билан бирга,

Президентимизнинг жорий йил 10 июндаги "Ерлар деградациясига карши курашишининг самарали тизимини яратиш чора-тадбирларни тўғрисида" тиқорида бу борадаги ишларни янада

ишиларни оширишни таъминлашади. Аммо ишларни оширишни таъминлашади.

Бошланиши 1-бетда

ШХТ САММИТИ ОЛДИДАН

Тарих саҳнидаги эврилиш: САМАРҚАНДДА ЎЗГАРАЁТГАН ДУНЁ УЧУН ЯНАДА КЕНГ ҲАМКОРЛИК РУҲИ ПАЙДО БЎЛМОҚДА

Бошлиниши 1-бетда

Уларнинг қарийб барчаси амалга оширилган. Бу каби таҳлиллар Ўзбекистон иллари суриган ва амалга оширилган ташаббуслар кўрсаткичи бўйича ШХТда етакчи ўрин егаллашини курсатмоқда.

Бу йилги Самарқанд саммити ўзгартган дунёning янги руҳини яратишни замин бўлиши айтимоқда. Алоҳида жиҳати — ушбу тадбир ШХТ етакчиларининг 2019 йилдан бўён биринчи юзма-юз учрашуви бўлади.

Ўзбекистоннинг ШХТга раислиги даврида асосий эътибор ташкилот доирасидаги ҳамкорликнинг савдо-иктисодий алоқаларни мустаҳкамлаш, саюат кооперациясини иллари суриш, транспорт коммуникацияси ўзаро боғликлигини кенгайтириш, раками трансформация ва "яшиш" иктисодий, ШХТнинг халкаро нуфузини мустаҳкамлаш каби энг муҳим устувор ўйналишпариға қартиди.

Дунё миқёсida йилнинг энг йирик ва нуфузли тадбири, дея эътироф этилаётган мазкур саммит олдидан Ўзбекистоннинг ШХТ ишлари бўйича миллий координатори Раҳматулла НУРРИМБЕТОВ билан сұхбатлашади.

Шанҳай ҳамкорлик ташкилоти давлат рахбарлари кенгайтириш навбатидаги маъжиси айнан Самарқандда бўлиб ўтаётгани алоҳида рамзи майно касб этади, — деди Р.Нуримбетов. Чунки Самарқанд миннэйиллар мобайнида гарб ва шарқни, шимол ва жанубни, турли цивилизацияларни бирлаштириб турган, инсоният тамаддуни йўлида хизмат килаган қадимий ва хамиши навқирон шахаридир. Бу заминда илм-фан, маданият, иктисодиёт ва бошқа соҳаларда хоҳтари фаровонлик ўзанги буриб юборуви илгор ва бўнчурд гоялар шакланган.

Бугунги дунёда ўзаро боғлиқлик тенденциялари муҳим аҳамият касб этиомда. Давлатларнинг ривожланиси бир-бираға тобора боғлиқ бўлиб боряпти. Масалан, бирор давлатда қандайдир инкизот юз берса, бу кўп ўтмай бошқа мамлакатларда хам ақс этиб, таъсири кунини тез ўтказмода. Шунга қарамай, афсуски, алрим ривожланган давлатлар ўтасида ўзаро ишонч руҳи ўйлаётганини хам кўриб турбимиз. Бу геосиётик рагобат кучайшига сабаб булаётгани бор гап. Ўз навбатида, бундай қалтис вазият бошқа давлатлар тараққиётни ва уларнинг баркорор ривожланисига салбай тасъирини кўрсатади.

Шунингдек, ҳалкаро ҳамкорликка путур етказади. Самарқандидан ўзаро бошқа мамлакатларни ўйлаётганини ахамиятни аниглаш қўйин эмас. Чунки ШХТ ўз номи билан ҳамкорлик учун фаолият кўрсатадаги ташкилот ўтган йигимга бир йил ичада ташкилот шу принципини оқлаб келмоқда. Айнан мана шундан модельни минағат минағатка ёки ташкилоти азъо давлатлар, балки бутун дунё учун жуда муҳимид.

— Ўзгаравтган дунё ҳақида айтдингиз. Бу, моҳиётин олганда, янги таомиллар, янгича мөнъёқараш ва мутлақо бошқа дипломатик ёндашувларни талаб қиласидан, ҳалкаро ташаббускорли виғор фикрларни чакиригини юзага келтирадиган ходиса. Шу маънодана, бугун "Самарқанд руҳи" ҳақида кўп гапириляпти. Бу ерда гап Самарқанд саммитининг ҳалкаро аҳамияти ҳақида бораётгани маълум. Айтинг-чи, "Самарқанд руҳи" қандай аҳамият касб этади?

— Хар бир сиёсий жаҳар ўзига хос феноменга эга. Самарқандда бўлиб ўтадиган саммитни хам янги сиёсий-дипломатик феномен, дейшимиз мумкин. Боиси, бу саммит ўзига хос "Самарқанд руҳи"ни яратмоқда.

Энди "Самарқанд руҳи" ҳақида гапириганда, аввало, айтиш жоизи, бу Ўзбекистоннинг, қолаверса,

бутун Марказий Осиёning тамаддунга бой меросини ўзида мухассаси этади. Ўзаро фойдали савдо, фаол ҳамкорлик, самимий мулокот, ишонч муҳити, маслаҳатлашув руҳи айнан Самарқанд фенономенида ўз исфодасини топмоқда.

Нима учун бил "Самарқанд руҳи" ҳақида гапирияпмис? Чунки бу руҳ Ўзбекистоннинг янги таъсиидан озуғ олади. Президентимиз юртётгантан очиқ ва pragmatist ташкил сиёсат айнан "Самарқанд руҳи"га асос бўлди.

2017 йилда Самарқанд шаҳрида Марказий Осиёда илк юн ҳамкорлик ва ишонч мухитига асос соглан халкаро конференция бўлиб ўтган эди. Шу тарпи Марказий Осиёда юзага кепган янги сиёсатидан озуғ олади. Президентимиз юртётгантан очиқ ва pragmatist ташкил сиёсат айнан "Самарқанд руҳи"га асос бўлди.

Шанҳай ҳамкорлик ташкилотида "Шанҳай руҳи" ҳам мавжуд. Ўзаро англаш, тенглик, маслаҳатлашувлар ва маданийлар хилми-ШХТга раислиги даврида, яъни жойи ойла ойда Тошкентда Афғонистон бўйича йирик конференция бўлиб ўтди. Ўнда ШХТ мамлакатларидан хам юқори борада бошланган жараён ШХТ учун жуда катта юқут килиди.

Бу албатта, мамлакатимизнинг буюк тарихида намоён бўлған тушунчалар. Шу жиҳатдан "Самарқанд руҳи"нинг "Шанҳай руҳи" билан ўзаро боғлиқлиги яни бир роҳи мозиҳи маконига кирувчи давлат; унинг ахларидан мисли. Бу инкор килиб бўлмайдиган факт. Шу боис, ШХТ кун тартибида Афғонистонда тинчлик ўртина, жафокаш ағрон халқи тарракки этиши, фаровон яшаш учун зарур шарти ташкилотни яратиб бериши мақсадлари турди.

Афғонистоннинг бугунги ҳукуматни ҳалқаро давлаткара олнигандан. Бу эса ШХТ билан Афғонистон ўртасидаги расмий алоқаларни ҳозирча тиқлаш имконини бермайди. Шунга қарамай, ШХТ ва унга азъо давлатлар ушбу мамлакатларни вазиятини барқарорлаштириш бўйича кўшма саъй-ҳаракатларни тутхаттидан ўткади. Ўзбекистоннинг ШХТга раислиги даврида, яъни жойи ойла ойда Тошкентда Афғонистон бўйича йирик конференция бўлиб ўтди. Ўнда ШХТ мамлакатларидан хам юқори даражадаги дипломатлар иштирок этди.

Бу гарчи расмий мулокот бўлмаса да Афғонистондаги вазияти юмашни, унинг ривожланиси ШХТ учун жуда муҳим эканини айнагатди.

ШХТ маконида барқарор тараққиётни Афғонистон муммосини ечмасдан таъминлашнинг имкони кам. Шу боис, ағрон муммосини ҳал қилиш ташкилот тархиҳи ҳам Марказий Осиё давлатлари билан қараш каби таомиллар "Шанҳай руҳи"ни ташкилотни яратиб бериши юқут килиди.

— Шу ўринда Ўзбекистон томони иллари суроётган ўзаро боғлиқлик стратегиясининг ШХТ маконидаги аҳамияти ҳақида хам айтib ўтсангиз.

— Глобаллашув шароитида давлат ва минтақаларнинг ўзаро боғлиқлиги янги боскичга кўтарилимоқда. Бунда давлатларнинг бир-бирини тушуниш, ўзаро ишончнинг аҳамияти чандон ортади. Бу хадда юқорида хам таъкидланади. Лекин инсоният учун ижобий ва ўзаро наф келтириувчи боғлиқлик керак.

Масалан, пандемия шароитини олайлик. Бир давлатдаги муммос иккинчи давлатга ёйлиши ва глобал инқизотга олиб келиши мумкинлигини амалда кўридик. Бу ўзаро боғлиқликнинг салбий, один кўриш имкони бўлмаган оқибати, дейиш мумкин. Демак, замонавий дунёда янада яъни ва ишончли ҳамкорлик бўлмаса, катта инқизорларни кутилашади.

— Шу ўринда Ўзбекистон томони иллари суроётган ўзаро боғлиқлик стратегиясининг ШХТ маконидаги аҳамияти ҳақида хам айтib ўтсангиз.

— Глобаллашув шароитида давлат ва минтақаларнинг ўзаро боғлиқлиги янги боскичга кўтарилимоқда. Бунда давлатларнинг бир-бирини тушуниш, ўзаро ишончнинг аҳамияти чандон ортади. Бу хадда юқорида хам таъкидланади. Лекин инсоният учун ижобий ва ўзаро наф келтириувчи боғлиқлик керак.

Масалан, пандемия шароитини олайлик. Бир давлатдаги муммос иккинчи давлатга ёйлиши ва глобал инқизотга олиб келиши мумкинлигини амалда кўридик. Бу ўзаро боғлиқликнинг салбий, один кўриш имкони бўлмаган оқибати, дейиш мумкин. Демак, замонавий дунёда янада яъни ва ишончли ҳамкорлик бўлмаса, катта инқизорларни кутилашади.

— Шу ўринда Ўзбекистон томони иллари суроётган ўзаро боғлиқлик стратегиясининг ШХТ маконидаги аҳамияти ҳақида хам айтib ўтсангиз.

— Глобаллашув шароитида давлат ва минтақаларнинг ўзаро боғлиқлиги янги боскичга кўтарилимоқда. Бунда давлатларнинг бир-бирини тушуниш, ўзаро ишончнинг аҳамияти чандон ортади. Бу хадда юқорида хам таъкидланади. Лекин инсоният учун ижобий ва ўзаро наф келтириувчи боғлиқлик керак.

Масалан, пандемия шароитини олайлик. Бир давлатdаги муммос иккинчи давлатга ёйлиши ва глобал инқизотга олиб келиши мумкинлигини амалда кўридик. Бу ўзаро боғлиқликнинг салбий, один кўриш имкони бўлмаган оқибати, дейиш мумкин. Демак, замонавий дунёда янада яъни ва ишончли ҳамкорлик бўлмаса, катта инқизорларни кутилашади.

— Шу ўринда Ўзбекистон томони иллари суроётган ўзаро боғлиқлик стратегиясининг ШХТ маконидаги аҳамияти ҳақида хам айтib ўтсангиз.

— Глобаллашув шароитида давлат ва минтақаларнинг ўзаро боғлиқлиги янги боскичга кўтарилимоқда. Бунда давлатlарнинг бир-бирини тушуниш, ўзаро ишончнинг аҳамияти чандон ортади. Бу хадда юқорида хам таъкидланади. Лекин инсоният учун ижобий ва ўзаро наф келтириувchi боғлиқлик керак.

Масалан, пандемия шароитини олайлик. Бир давлатdаги муммос иккинчи давлатга ёйлиши ва глобал инқизотга олиб келиши мумкинлигини амалда кўридик. Бу ўзаро боғлиқликнинг салбий, один кўриш имкони бўлмаган оқибати, дейиш мумкин. Демак, замонавий дунёда янада яъни ва ишончли ҳамкорлик бўлмаса, катта инқизорlарни кутилашади.

— Шу ўринда Ўзбекистон томони иллари суроётган ўзаро боғлиқлик стратегиясининг ШХТ маконидаги аҳамияти ҳақида хам айтib ўтсангиз.

— Глобаллашув шароитида давлат ва минтақаларнинг ўзаро боғлиқлиги янги боскичга кўтарилимоқда. Бунда давлатlарнинг бир-бирини тушуниш, ўзаро ишончнинг аҳамияти чандон ортади. Бу хадда юқорида хам таъкидланади. Лекин инсоният учун ижобий ва ўзаро наф келтириувchi боғлиқлик керак.

Масалан, пандемия шароитини олайлик. Бир давлатdаги муммос иккинчи давлатга ёйлиши ва глобал инқизотга олиб келиши мумкинлигини амалда кўридик. Бу ўзаро боғлиқликнинг салбий, один кўриш имкони бўлмаган оқибати, дейиш мумкин. Демак, замонавий дунёда янада яъни ва ишончли ҳамкорлик бўлмаса, катта инқизорlарни кутилашади.

— Шу ўринда Ўзбекистон томони иллари суроётган ўзаро боғлиқлик стратегиясининг ШХТ маконидаги аҳамияти ҳақида хам айтib ўтсангиз.

— Глобаллашув шароитида давлат ва минтақаларнинг ўзаро боғлиқлиги янги боскичга кўтарилимоқда. Бунда давлатlарнинг бир-бирини тушуниш, ўзаро ишончнинг аҳамияти чандон ортади. Бу хадда юқорида хам таъкидланади. Лекин инсоният учун ижобий ва ўзаро наф келтириuvchi боғлиқлик керак.

Масалан, пандемия шароитини олайлик. Бир давлатdаги муммос иккинчи давлатга ёйлиши ва глобал инқизотга олиб келиши мумкинлигини амалда кўридик. Бу ўзаро боғлиқликнинг салбий, один кўриш имкони бўлмаган оқибати, дейиш мумкин. Демак, замонавий дунёда янада яъни ва ишончли ҳамкорлик бўлмаса, катта инқизорlарни кутилашади.

— Шу ўринда Ўзбекистон томони иллари суроётган ўзаро боғлиқлик стратегиясининг ШХТ маконидаги аҳамияти ҳақида хам айтib ўтсангиз.

— Глобаллашув шароитида давлат ва минтақаларнинг ўзаро боғлиқлиги янги боскичга кўтарилимоқда. Бунда давлатlарнинг бир-бирини тушуниш, ўзаро ишончнинг аҳамияти чандон ортади. Бу хадда юқорида хам таъкидланади. Лекин инсоният учун ижобий ва ўзаро наф келтириuvchi боғлиқлик керак.

Масалан, пандемия шароитини олайлик. Бир давлатdаги муммос иккинчи давлатга ёйлиши ва глобал инқизотга олиб келиши мумкинлигини амалда кўридик. Бу ўзаро боғлиқликнинг салбий, один кўриш имкони бўлмаган оқибати, дейиш мумкин. Демак, замонавий дунёда янада яъни ва ишончли ҳамкорлик бўлмаса, катта инқизорlарни кутилашади.

— Шу ўринда Ўзбекистон томони иллари суроётган ўзаро боғлиқлик стратегиясининг ШХТ маконидаги аҳамияти ҳақида хам айтib ўтсангиз.

— Глобаллашув шароитида давлат ва минтақаларнинг ўзаро боғлиқлиги янги боскичга кўтарилимоқда. Бунда давлатlарнинг бир-бирини тушуниш, ўзаро ишончнинг аҳамияти чандон ортади. Бу хадда юқорида хам таъкидланади. Лекин инсоният учун иж

Сирдарёниг сеҳрди "сават"лари

Хулкар ҲАМРОЕВА,
филология фанлари доктори, Ўзбекистон давлат
хореография академияси доценти

Бошланиши 1-бетда

Ўзбекистон давлат хореография академияси болалар ракслари бўйича тайерланган амалий лойиха Инновацион ривожланиш вазирлиги томонидан молиялаштирилганда жуда мамнун бўлди. Энг қадимий шаҳарларимиздан бири Ховос хисобланади. Унинг қадимий тегалигидан олиб борилган илмий изланишлар, археологик козишмалар воҳамиз камидаги 2500 йилинг тарихига эга эканидан далолат бермоқда. "Хөвостена" 2018 йилда ЮНЕСКО маданий ёдгорликлар руҳихатига киритилди. Энг кухна маданийтимиз ва адабийтимиз, мусиқа ҳамда рақс санъатимизнинг илк илдизлари ҳам айнан Ховос билан боғлиқ. Аждодларимиздан бизгача этиб келган нодир рақс санъатимизни тарғиб қилиш, уни хонада миқсадида танитишга имконият яратилмоқда. Уларнинг борларини бойитиш, ўқолиб бораётган намуналарини қайта тикала, янгинарни кўпайтириш энг мухим вазифаларимиздан.

Бу борада Гулистон шахридаги 1-мусиқи ва санъат мактаби ўқитувчи Барно Ҳоликованинг фаoliyati турлийи кўпчиликка ибрат қилиб кўрсатиш мумкин. Айниска, фольклор раксларини сехрли кучини, жоизбасини, угуларигина ёшлишимизнинг онгу шуурига етказиб бера олиш зарур. Энг мухими, мамлакатимизнинг барча мактабларини қаби Сирдарёда ҳам санъатини хамма турларни қаторида фольклор раксларини санъалаштириши, қайta тикалаша ривожлантириш борасида кенг кўламли изланишлар олиб борилмоқда.

"Сирдарё саватлари" ҳақида ўзигитнишни бор эди. Бошмарка бошлариги ўрингосбари Шуҳратжон Баратов ҳамрохлигидаги Барноҳон Ҳоликовни, фаoliyati кўрсататдан мусиқа ва санъат мактаби томон ўйл олдик. Олани иш устида учардик, "Янги композиция тайерлашмиз", деди у жилмайди.

Сирдарё наисмлари бежиз Гулистон томон етакламаган экан. Бугун дунёни кезиб юрган "Сирдарёнинг саватчи қизлари" композицияси аслида "Сават тукиш" болалар фольклор рақси замидрида пайдо бўлганини айтиши.

Республика ҳалқ таълими аълочиси, 42 йиллик таҳрибага эга ўқитувчи муроҷаатни курадиганни таъсирларни яратадиган. Унга Адлия вазирлиги хурудири Интеллектуал мурлака атаси, профессор Гурух тузуб, ишни бошладигу бу масаланинг имтиёзидан кўра, масъулиятни бандарқ эканлигини анатладиди.

Дастлаб Ҳоразм болалар фольклор раксларини ўргандик. Ўзбекистон ҳалқ артисти, Ўзбекистон давлат хореография академияси "Санъат назарияси ва тарixi" кафедраси профессори Гавҳар Матеқубова ёрдамида "Ҳоразм болалар рақс монларининг ўзбекча — русча — инглизча изоҳи луғати"нинг электрон дастурини яратдик. Унга Адлия вазирлиги хурудири Интеллектуал мурлака атаси, профессор Гурух тузуб, ишни бошладигу бу масаланинг гуҳономаси бериди.

Лекин булар хали жуда кам эди. Режаларимизни амалга ошириш максадидаги Сирдарё йўл олётанимизни ўзигитнишни бъязи ҳамкасларимизни юзида ним табассум пайдо бўди. "Болалар фольклор раксларини ўрганчо булсангиз, ана Сурхондарёнинг Бойсунга ёки Наманганнинг Косонийига боринг. Сирдарёда мабоддо болалар рақси бўлса ҳам кўчирма ракслардан иборат" деган фикрлар ҳам айтилди.

Сирдарёга сафаримиз вилоят маданият бошкормасдан бошланди. Киравериша чекка худудларда маънавий-мавриди тадбир ўзказиши максадидаги сафарга отланган ёш санъаткорларни кўриб, кувониб кетдик.

Бошмарка бошларига Бекзоджон Исматов бинзи Сирдарё вилояти мусиқалии драма театрининг таъмирдан чиқсан мухтакашам биносига бошлади. Пойтахтнинг ёнг нуфузли театрлари билан бемалол белгаша оладиган ёруғ ва ҳашаматли зал, фойе ва йўлаклар дид билан безатилган.

— Ҳазрат Навоий "Эп поясин англай десан" асарорини бил, Кўнглидаги муддоасин билади десан изхорини бил" деганларда минг карга ҳак эди, — дейди сухбатдошимиз. — Президентимиз барча соҳадоги ислоҳотларни ҳалқ қалбига йўл топишади, одамлар, хусусан, ёшлар билан доимий ва самарали муроқот тизимиши ўйлга кўйишдан бошлаганинг биз учун дастурламал бўлди. Ҳозир сизлар учратган икодий гурух ҳам эллининг кўнглига йўл топиш, байрам табриқларини изхор қилиш учун олис кишлоқларга қишиб кетди. Бизнинг буюк алломаларга бешик бўлган заминимиз мoddий ва номдий бойликларга жуда бой. Нисбатан

кўшиб келаётган педагог-хореограф Барноҳон Ҳоликовани Сирдарё рақс мактаби асосчиларидан бири десак, муболага бўлмайди. У санъатевар ёш авлодга ушбу санъат сирларини ўргатиш барабарида уларнинг навқорон қалбida нафосат ва яхшилика, гўзларлик ва эзгулика муҳаббат ўйтотмоқда. Ўқувчилари вилоят, республика ҳамда ҳалқаро миқёсдаги кўрик-танловларда мунтазам иштирок этиб, ийлар давомида юқори уриндан кўлга киритилшилар ҳар сафар унинг кувони ёшларига сабаб бўлади...

Саватчи рақкосалар турли миляттага мансуб. Ўзбек, тоҷик, татар, турк, озарбайжон, рус, корея қизлари худди опа-сингиллардек бир хил меҳр ва нафосат билан миллий раксларимизни икро этади.

Ўзбекистон давлат хореография академияси ректори, профессор Шуҳрат Тұхтасимов мазкур соҳанинг ёш авлод маънавияти ва маданийтимизни шаклланishi даги аҳамиятини шундай изоҳлайди:

— Ракс санъати болаларнинг эстетик туйғусини тарбиялаш, уларни гўзлаплик дунёига олиб киришади, рангин туйғусини дафонасида яхшилика мумхим аҳамият касб этади.

Хореография инсоннинг ички олами, ҳис-туйғуларинигина эмас, ҳалқнинг тарихи, бугуни ҳақидаги қараашларини ҳам ифодалай оладиган санъат деб айта оламан. Жумладан, кўхна ва янги тарих саҳифаларида пайдо бўлган Наврӯз ва

миллатларнинг дўстлиги, бирдаммеганини янада мустаҳкамлашга хизмат қиласди.

Дарҳақиқат, болалар оммавий раксларини санъалаштириш ниҳоятда мураккаб жараён. 2017-2018 йилларда "Камалак юлдузлари" болалар ижодиётни кўрик-танловининг республика босқичида "Сирдарё гунчалари" дастаси голиб буди. 2018 йил фольклор рақс композицияси билан "Боййин баҳори" ҳалқаро фольклор фестивалида 3-уринни, Навоий шаҳрида "Нурилларопар" рақс санъатида 1-уринни, Тошкент шаҳрида "Ансамбллар кўрик-танлови" республика босқичида санъат мактаби рақс синфи ўқувчилари учун санъалаштирилган "Шўй киззапар" рақси 1-уринни, 2019 йил Қирғизистонда бўлиб ўтган "Иссиккүл иштебодларни чорлайди" ҳалқаро болалар фестивалида "Саватчи қизлоплар" рақси 2-уринни этадиди.

Барноҳон Ҳоликованинг саъй-ҳардати билан 2019 йилда бешта ташаббусининг биринчи йўнилаши асосида болалар рақс санъатига қизиқиши ўйтоши максадидаги Гулистон шаҳар шаҳар Шодлини махалласидаги "Шодлик" болалар рақс тургари ташкил этилди.

— Инсоннинг маънавий озука, эстетик завъ, руҳий таскин берувчи миллий ракслар умрбокий қадриятлар, асрор озуларнинг тасвирий ифодасидир, — дейди Ўзбекистон ҳалқ артисти, профессор

Мустакиллик байрамларидаги тантаналарда кўпроқ ҳалқ орзу-умидлари, тарихи, бугуни намоён бўлади. Биз санъат орқали эззат максадларимиз, интилишларимизни ҳалқка ётказишига ҳаракат қиласди. Келинг, фикримни мисоллар билан тўлдиришига ҳаракат қиласман. Шу тантаналардаги болалар дастурнида Гулистон шаҳридаги "Сирдарё гунчалари" дастасининг фольклор ракслари кўпчиликнинг ўзигитини тортиб келмоқда. Айниска, уч кисмдан иборат "Сават тукиш" фольклор рақсида ибтидой давлардаги мөхнат жараёни, миллий қадриятларимиз, ўзбек ҳалқининг инсоннаварлиги, бағрикнинглиги болаларни беғубор туйғулар ўғулинига тараннум этилади. Танчилик балетмейстери Барноҳон Ҳоликована санъалаштирилган "Саватчи қизлар" рақси бўлди. Гавҳар Матеқубова. — Улар ёш авлодни миллий гурур, ўтмиш ҳақиқатларига қизиқиши, юртшилиги мумхим аҳамиятни ташаббусида.

Гавҳар Матеқубова. — Улар ёш авлодни миллий гурур, ўтмиш ҳақиқатларига қизиқиши, юртшилиги мумхим аҳамиятни ташаббусида.

Гавҳар Матеқубова. — Улар ёш авлодни миллий гурур, ўтмиш ҳақиқатларига қизиқиши, юртшилиги мумхим аҳамиятни ташаббусида.

Барноҳон Ҳоликована ўз изланишлари, тиниб-тинчимаслиги туфайли кадим Сирдарё этакларидаги яшаган ҳалқлар ижодиётни, ранг-баранг асарларининг мояхияти, ижро йўнилашини сайджалаб, янги босчига олиб чиқди. Ҳалқона милий раксларни билан такомиллаштириди. Ҳар бир яратилган рақс улуг-ажодларни маддий этиши, эзгулика чорлаши, кичинчи тўйлар кабида эстетик завъ ўйготшилоғиз. Гурухда 3-4 ёшли кичинчи тўйлар кабида эстетик завъ ўйготшилоғиз. Гурухда 3-4 ёшли кичинчи тўйлар кабида эстетик завъ ўйготшилоғиз.

Барноҳон Ҳоликована ўз изланишлари, тиниб-тинчимаслиги туфайли кадим Сирдарё этакларидаги яшаган ҳалқлар ижодиётни, ранг-баранг асарларининг мояхияти, ижро йўнилашини сайджалаб, янги босчига олиб чиқди. Ҳалқона милий раксларни билан такомиллаштириди. Ҳар бир яратилган рақс улуг-ажодларни маддий этиши, эзгулика чорлаши, кичинчи тўйлар кабида эстетик завъ ўйготшилоғиз. Гурухда 3-4 ёшли кичинчи тўйлар кабида эстетик завъ ўйготшилоғиз.

Барноҳон Ҳоликована ўз изланишлари, тиниб-тинчимаслиги туфайли кадим Сирдарё этакларидаги яшаган ҳалқлар ижодиётни, ранг-баранг асарларининг мояхияти, ижро йўнилашини сайджалаб, янги босчига олиб чиқди. Ҳалқона милий раксларни билан такомиллаштириди. Ҳар бир яратилган рақс улуг-ажодларни маддий этиши, эзгулика чорлаши, кичинчи тўйлар кабида эстетик завъ ўйготшилоғиз.

Барноҳон Ҳоликована ўз изланишлари, тиниб-тинчимаслиги туфайли кадим Сирдарё этакларидаги яшаган ҳалқлар ижодиётни, ранг-баранг асарларининг мояхияти, ижро йўнилашини сайджалаб, янги босчига олиб чиқди. Ҳалқона милий раксларни билан такомиллаштириди. Ҳар бир яратилган рақс улуг-ажодларни маддий этиши, эзгулика чорлаши, кичинчи тўйлар кабида эстетик завъ ўйготшилоғиз.

Барноҳон Ҳоликована ўз изланишлари, тиниб-тинчимаслиги туфайли кадим Сирдарё этакларидаги яшаган ҳалқлар ижодиётни, ранг-баранг асарларининг мояхияти, ижро йўнилашини сайджалаб, янги босчига олиб чиқди. Ҳалқона милий раксларни билан такомиллаштириди. Ҳар бир яратилган рақс улуг-ажодларни маддий этиши, эзгулика чорлаши, кичинчи тўйлар кабида эстетик завъ ўйготшилоғиз.

Барноҳон Ҳоликована ўз изланишлари, тиниб-тинчимаслиги туфайли кадим Сирдарё этакларидаги яшаган ҳалқлар ижодиётни, ранг-баранг асарларининг мояхияти, ижро йўнилашини сайджалаб, янги босчига олиб чиқди. Ҳалқона милий раксларни билан такомиллаштириди. Ҳар бир яратилган рақс улуг-ажодларни маддий этиши, эзгулика чорлаши, кичинчи тўйлар кабида эстетик завъ ўйготшилоғиз.

Барноҳон Ҳоликована ўз изланишлари, тиниб-тинчимаслиги туфайли кадим Сирдарё этакларидаги яшаган ҳалқлар ижодиётни, ранг-баранг асарларининг мояхияти, ижро йўнилашини сайджалаб, янги босчига олиб чиқди. Ҳалқона милий раксларни билан такомиллаштириди. Ҳар бир яратилган рақс улуг-ажодларни маддий этиши, эзгулика чорлаши, кичинчи тўйлар кабида эстетик завъ ўйготшилоғиз.

Барноҳон Ҳоликована ўз изланишлари, тиниб-тинчимаслиги туфайли кадим Сирдарё этакларидаги яшаган ҳалқлар ижодиётни, ранг-баранг асарларининг мояхияти, ижро йўнилашини сайджалаб, янги босчига олиб чиқди. Ҳалқона милий раксларни билан такомиллаштириди. Ҳар бир яратилган рақс улуг-ажодларни маддий этиши, эзгулика чорлаши, кичинчи тўйлар кабида эстетик завъ ўйготшилоғиз.

Барноҳон Ҳоликована ўз изланишлари, тиниб-тинчимаслиги туфайли кадим Сирдарё этакларидаги яшаган ҳалқлар ижодиётни, ранг-баранг асарларининг мояхияти, ижро йўнилашини сайджалаб, янги босчига олиб чиқди. Ҳалқона милий раксларни билан такомиллаштириди. Ҳар бир яратилган рақс улуг-ажодларни маддий этиши, эзгулика чорлаши, кич